

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Tárgy: Fényképekkel kapcsolatos díjazási kérdések

Ügyszám: SZJSZT-14/2022.

A Törvényszék, mint megkereső által feltett kérdések:

- 1. Nyilatkozzon a felperes által készített fényképfelvételek darabonkénti átlagértékéről. E körben legyen figyelemmel arra, hogy a Fénykép1, a Fénykép2 és a Fénykép3 képei nem képezik jelen per tárgyát.**
- 2. Amennyiben az Alperes megsértette a Felperes szerzői jogait, úgy a felvételek felhasználásáért – tekintettel arra, hogy a periratok alapján az Alperes gazdagodása nem állapítható meg – irányadó lehet-e a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület díjszabásának perbeli időszakra vonatkozó jogdíjközelményének ún. internetes környezetben, a nyilvánosság számára lehívásra (on demand) hozzáférhetővé tétel fejében fizetendő jogdíj?**

A kirendeléshez csatolt melléletek:

A Törvényszék, mint megkereső a megkereséshez az ügy bírósági aktáját és a fényképfelvételeket tartalmazó elektronikus adathordozót csatolta.

AZ ELJÁRÓ TANÁCS SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYE

1. A KIRENDELÉS

A Törvényszék 2022. március 16-án kelt végzésében a Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: SzJSzT) szakértőként rendelte ki felperesnek az alperes ellen szerzői jogi jogsértés megállapítása és egyéb iránt indított perében.

A Törvényszék, a kirendeléshez a bírósági ügy aktáját és a fényképfelvételeket tartalmazó elektronikus adathordozót csatolta.

2. AZ ELJÁRÁS TÁRGYA AZ ALÁBBIKBAN FOGLALHATÓ ÖSSZE

A bírósági akta és a kirendelésben található összefoglaló alapján a tényállás az alábbiakban foglалható össze.

Felperes 2021. február 10. napján terjesztett elő kereseti kérelmet a Törvényszék elé szerzői jogi jogsértés megállapítása iránt. Kereseti kérelmében előadta, hogy alperes megsértette szerzői jogait. Kereseti kérelmét az alábbiakra alapította:

Felperes fotóriporter 2017 szeptembere és 2019 júniusa között szóbeli és eseti megbízás alapján egyéni vállalkozóként fotóriporteri tevékenységet végzett az alperes gazdasági társaság megbízásából és részére a Sportcsapat által szervezett különböző szakági sporteseményeken, edzőtáborokon. Felperes kiemelte, hogy ezek a megrendelések folyamatosak és rendszeresek voltak. Felperes és Alperes között írásbeli szerződés nem kötött. Felperes 30.270 darab fotót bocsátott az alperes rendelkezésére oly módon, hogy azokat – Alperes kérésére – feltöltötte a Sportcsapat által üzemeltetett Google Drive tárhelyre. Felperes tisztában volt azzal, hogy az Alperes által megrendelt fényképfelvételek egy harmadik személy, a Sportcsapat szerverére kerülnek feltöltésre, tárolásra és rögzítésre. Ezen tevékenységéért a Felperes díjazást kapott Alperestől. Felperes hivatkozása szerint ezeket a fényképfelvételeket egyszeri felhasználásra adta át Alperesnek.

Felperes és Alperes együttműködése 2019. június 19. napján megszakadt, miután Alperes elzárkózott a felhasználási szerződés megkötésétől és a Felperes által megjelölt további ellentételezés (jogdíj) megfizetésétől. Kereseti kérelme szerint a 30.270 darab fotó tekintetében nem állapodott meg Alperessel a felhasználás terjedelméről, módjáról, időtartamáról, és a felhasználási díjról. *Felperes az eljáró bíróságtól többszörözéshez és terjesztéshez való jogának sérelmét kérte megállapítani. Hivatkozása szerint a jogellenes felhasználás a tárolásban nyilvánult meg, mert a fotókat egyszeri felhasználásra adta át, többszörözésre és terjesztésre pedig nem adott engedélyt.* Előadta továbbá, hogy fényképei megjelentek a Sportcsapat hivatalos Facebook oldalán, Instagram oldalán, valamint a Sportcsapat évkönyveiben, amelyek némelyike mellett az szerepel, hogy „FOTÓ: Fotósarok”. Kereseti kérelme összecsűrőssége tekintetében előadta, hogy a képek darabonkénti árát [...] Ft-ban (azaz [...]forintban) határozta meg, így jogdíj gyanánt további [...]Ft-ot követel Alperestől.

Alperes vitatta felperes állításait, valamint azt, hogy az Szjt. alá tartozó jogviszony jött volna létre. Állítása szerint közöttük megbízási szerződés jött létre, a fotók birtokának a Sportcsapat részére történő átruházása a szerverre történő feltöltéssel megvalósult, az alperes felhasználást nem valósított meg. Hivatkozása szerint megállapodásuk lényege az volt, hogy Felperes folyamatosan, de eseti megbízások alapján a Sportcsapat egyes sportrendezvényein elkészítse a fényképfelvételeket és azokat digitális formában töltsse fel a Google Drive tárhelyre. Állítása szerint egyes fotókat nem a Felperes, hanem annak édesapja készített. Kétségbe vonta, hogy az elkészült fényképeknek lenne egyéni, eredeti jellege.

3. ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az eljáró Tanács előzetesen rögzíti, hogy kizárólag a megküldött anyagok és a hatályos szerzői jogi szabályok alapján alakította ki jelen véleményét. A Tanács a szerzői jogról szóló 1999. évi

LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 101. § és a 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1.§-a alapján jár el.

Az eljáró Tanács kizárólag a bíróság által feltett kérdésekben foglal állást, így a szakvélemény nem terjed ki a per tárgyát képező egyéb kérdések megválaszolására, így például a felek közötti felhasználási jogviszony jogszerűségére és a felhasználási szerződés létrejöttének, érvényességének egyes kérdéseire.

4. AZ ELJÁRÓ TANÁCS SZAKVÉLEMÉNYE

Az eljáró Tanács az alábbiakban válaszolja meg a bíróság által feltett kérdéseket.

Válasz az 1. kérdésre:

Nyilatkozzon a felperes által készített 30.270 darab fényképfelvétel darabonkénti átlagértékéről. E körben legyen figyelemmel arra, hogy a Fénykép 1”, a „Fénykép 2” és a Fénykép 3 képei nem képezik jelen per tárgyát.

Az eljáró Tanács előzetesen rögzíti, hogy az Szjt. 1. § (2) bekezdése szerint, „Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása”. Ezt követően a jogszabály példálózó felsorolással jelöli meg a szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásokat. Az i) pont szerint szerzői jogi védelem alá tartozik a *fotóművészeti alkotás*. A szerzői jogi védelem konjunktív feltételei, hogy az adott alkotás, amely az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területén jött létre, a szerző szellemi tevékenységéből fakadjon, egyéni és eredeti jelleggel rendelkezzen. Az eredeti jelleg jelentése, hogy a szerző saját alkotásáról van szó, az nem más szerző művének szolgai másolása útján jött létre. Az egyéni jelleg ezzel szemben azt fejezi ki, hogy „*csak egy olyan szellemi mozgástérben való választás lehet alkotás, ahol a szerzőnek lehetősége van alkotó szelleme eredeti módon történő kifejezésére.*”¹ Ez egyúttal azt jelenti, hogy „*az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat.*”² Az egyéni, eredeti jelleg azonosíthatósága a felhasználók szemében különbözően jelenhet meg az egyes műtípusoknál, hiszen azok eltérő érzékszervek használatát teszik szükségessé.³ Mivel az egyéni jelleg eldöntése más és más jellegzetességeket mutat a különböző műtípusok esetén, így eltérően kell kezelni például az irodalmi alkotások, zeneművek, vagy a fotóművészeti alkotások vonatkozásában.

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 85. o.

² SzJSzT 38/03. - Külsős óraadók előadásainak szerzői jogi védelme.

³ Békés Gergely – Mezei Péter: Eredetiség és azonosíthatóság. In: Grad-Gyenge Anikó – Kabai Eszter – Menyhárd Attila (szerk.): Liber Amicorum. Studia G. Faludi Dedicata. Ünnepi tanulmányok Faludi Gábor 65. születésnapja tiszteletére. ELTE, Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 2018. 24-25. o.

Az SzJSzT korábbi ügyekben már foglalkozott a fényképfelvételek szerzői jogi oltalmával (lásd: SzJSzT 35/2006, SzJSzT 20/17, SzJSzT 02/2022). Ezekben a véleményekben is utalt arra a Testület, hogy „*Számos körülmény szolgálhat egy fénykép egyéni, eredeti jellegének alapjául, kezdve magától a témaválasztástól, a fényképezés szögének a meghatározásán át a képkivágás módjáig (vagyis addig, hogy a téma miként helyezkedik el a fénykép keretein belül).*”⁴ Az Szjt. által megnevezett „fotóművészeti alkotás” műtípus esetén tehát a szóban szereplő „művészeti” kifejezés nem egy minőségi besorolást jelent, hiszen a szerzői jogi védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.⁵

A per tárgyát képező fényképfelvételek darabonkénti átlagértékének meghatározása vonatkozásában utal arra az eljáró Tanács, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület egy korábbi szakértői véleményében (SzJSzT 20/17) rögzítette, hogy az akkori gyakorlati tapasztalatok szerint az online hírportálok által fizetett jogdíjak összege fényképenként bruttó [...] forint között volt. Ebben a hivatkozott szakvéleményben 3 db fényképről volt szó. A jelen ügyben eljáró Tanács aktuális információi szerint ez a darabonkénti átlagár alapvetően helytálló jelenleg is. Ugyanakkor figyelembe véve, hogy jelen ügyben 30.270 darab fényképfelvétel átlagértékének megállapítása képezi a kérdést, az életszerűséget figyelembe véve, ezeknek az ára szignifikánsabb alacsonyabb volna, figyelemmel arra, hogy több tízezer fotó készült.

A per tárgyát képező fényképfelvételek átlagértékének meghatározása kevésbé tartozik a szerzői jogi szakkérdések körébe, így ennek pontos összegét nem állapíthatja meg az eljáró Tanács. Figyelembe veendő az is, hogy jelenleg Magyarországon nincs olyan díjjegyzék, ártábla amely egy-egy fotóművészeti alkotás konkrét, egzakt árát határozná meg. Ezeknek az alkotásoknak az piaci átlagértéke számos tényezőtől függhet, így a művész munkássága, ismertsége, az elkészített fényképfelvételek száma, különlegessége, a fényképfelvételek jellege, a szerző alkotómunkájának motivációja, az általa közvetíteni kívánt gondolatiság és a felhasználás célja stb. A perbeli fotók tekintetében is látható, hogy azok jellege eltérő, attól függően, hogy a fotós éppen milyen eseményt, rendezvényt örökít meg.

Más fényviszonyokat, beállítást követelnek meg például az edzésekről, készült fényképfelvételek, így többek közt az alábbi fájlnevű mappákban található fotók:

- **Fénykép4**
- **Fénykép5**
- **Fénykép6**
- **Fénykép7**
- **Fénykép8**
- **Fénykép9**
- **Fénykép10**
- **Fénykép11**
- **Fénykép12**
- **Fénykép13**

⁴ SzJSzT-24/13. - Fényképek és a rajtuk szereplő téglafalak, mint építészeti alkotás szerzői jogi védelme.

SzJSzT-02/22. – Fényképfelvételek felhasználása

⁵ Szjt. 1. § (3) bek.

Szintén más beállítást, zoomolási technikát, igényelnek a meccsekről készült fényképfelvételek, így többek közt az alábbi mappákban található fotók:

- **Fénykép14**
- **Fénykép15**
- **Fénykép16**
- **Fénykép17**

A fentiek mellett az életképszerű fotók szintén eltérő technikát követelnek meg, amelyet jól tükröznek például az alábbi mappákban található fotók:

- **Fénykép18**
- **Fénykép19**
- **Fénykép20**
- **Fénykép21**
- **Fénykép22**
- **Fénykép23**

Mindezekre tekintettel az eljáró Tanács véleménye szerint az egzakt, darabonkénti átlagértékmeghatározás jelen esetben nem volna célszerű és torzító adatokat, összegeket mutatna.

A jelenlegi fotóriporter gyakorlat szerint az elkészült képeket általában korlátozás nélküli, teljeskörű felhasználásra bocsátják a szerzők a felhasználó/megrendelő rendelkezésére. Az egyszeres felhasználás engedélyezése nem megszokott és ennek a fogalomnak a tartalma – a jelen ügy tényállását tekintve – is kérdéses az eljáró Tanács számára.

Az ilyen ügyekben a bíróság számára a jogdíj becslése során segítséget nyújthat a közös jogkezelő szervezetek díjszabása. A fotóművészeti alkotások szerzőinek közös jogkezelő szervezete a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (a továbbiakban: HUNGART), így a HUNGART által közzétett díjszabásból célszerű lehet kiindulni, mert a HUNGART e díjszabás szerint engedélyezi az alkotások másodlagos felhasználását (így többszörözését, terjesztését), azok kiállítását, valamint sugárzás útján, vagy digitálisan a nyilvánossághoz történő közvetítését. A HUNGART díjszabása mindig egy évre vonatkozik, a jelenleg elérhető díjszabás 2022 évre irányadó.⁶ A díjszabást a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Kjkt.) 152. § (1) bekezdése alapján az igazságügyért felelős miniszter hagyja jóvá. A jóváhagyás a díjszabás alkalmazásának és a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Hivatalos Értesítőben való közzétételének feltétele. A díjszabás 2.3. pontja szerint „A képző-, ipar- és fotóművészeti alkotások nyilvánossághoz közvetítéséért fizetendő jogdíjak” esetében a „2.3.2. Lehívásra (‘on demand’) hozzáférhetővé tétel fejében fizetendő jogdíjak” cím alatt két féle díjtáblázatot tartalmaz:

⁶ <http://www.hungart.org/wp-content/storage/2022/01/Dijszabas-Kulonos-rendelkezesek-2022.pdf>

- 4. Közgyűjteménynek minősülő muzeális intézmények, képtárházak felhasználása esetén fizetendő jogdíjakat, amely intézmények kedvezményes jogdíjakat fizetnek. Ebben az esetben a levélkérések számától függetlenül 1 406 263 Ft-ot állapított meg a HUNGART, ha a levélkérhető művek száma 14 000, vagy azt meghaladja.
- A jogdíjak mértéke üzletszerűnek minősülő felhasználások esetében a levélkérések számától függetlenül 1 406 263 Ft szerepel a táblázatban, amennyiben 3 000-nél több mű levélkérhető le.

Ezek a díjak egy éves időtartamra vonatkoznak, amennyiben a felhasználás egy évnél rövidebb, a fizetendő jogdíjat arányosan csökkenteni kell.

Összefoglalva tehát az eljáró Tanács az 1. kérdés vonatkozásában úgy foglal állást, hogy bár számszakilag valójában reális a [...]Ft közötti darabár összeg a jelenlegi piacon, azonban ebben az esetben, az ügy megoldása szempontjából – figyelembe véve a fentebb vázolt körülményeket – nem látja hasznát, hogy ezt a számítást alkalmazzák.

Amennyiben a tisztelt bíróság a tényállás tisztázása során arra jut, hogy a felek valódi akarata szerint az alperes által kifizetett [...]Ft valóban csak a Google Drive tárhelyre való feltöltésért (felperes által egyszeres felhasználásnak nevezett tevékenység) járó díjazást jelentette és a fotók valódi, további felhasználását, közönséghez való eljuttatását ez az összeg nem foglalta magában, akkor a HUNGART fentebb ismertetett díjszabását volna célszerű alkalmazni.

Amennyiben a HUNGART díjszabása alkalmazásra kerül, úgy az eljáró Tanács nem a kedvezményes díjszabást javasolja alkalmazni, hanem az üzletszerű felhasználás esetén alkalmazandót, figyelemmel arra, hogy a felek egyike sem tartozik a kedvezményes díjszabásra jogosult közgyűjtemények fogalma alá. Utal továbbá arra az eljáró Tanács, hogy ezek a díjtételek *jogszerű felhasználásnál* alkalmazandóak, amennyiben a felhasználó nem kért felhasználási engedélyt a művekre a szerzőtől, úgy a HUNGART-nak joga van megszorozni kétszer a táblázatban szereplő összeget.⁷ Amennyiben a bíróság arra a megállapításra jut, hogy az Alperes által fizetett összegben nem volt benne a felhasználás díja és a felhasználásra az Alperes nem kért engedélyt a szerzőtől, akkor ez is alkalmazható. Ezen túlmenően pedig, a táblázatban szereplő összeget a HUNGART adott esetben hárommal is felszorozhatja, ha az adott szerző névfeltüntetési joga⁸ sérül a felhasználás során, figyelemmel arra, hogy a szerző névfeltüntetési joga az egyik legfontosabb személyhez fűződő jog. Mivel a bíróság által küldött összefoglalóban és a felperes kereseti kérelmében a névfeltüntetés jogának sérelme, mint hivatkozási alap nem merült fel, így az eljáró Tanács vélelmezi, hogy ez nem képezi vita tárgyát.

⁷ <http://www.hungart.org/wp-content/storage/2022/01/Dijszabas-Altalanos-rendelkezesek-2022.pdf>

„25. A jogosulatlan, vagy a megengedett példányszámon felüli felhasználás, valamint a névfeltüntetési – beleértve a HUNGART © jel feltüntetését is – szabályok megszegése (különkülön) – a jogdíj 100-100 %-ának megfelelő pótdíj, mint átalánydíj megfizetésének kötelezettségét vonja maga után, tekintettel az ellenőrzési költségekre. A jelen pont szerinti átalánydíj megfizetése nem mentesít azon kártérítési kötelezettség alól, amely az átalánydíj összegét meghaladja”

⁸ Sztj. 12. § (1) A szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen - a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően - szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.

A 2. kérdésre adandó válasz

Amennyiben az Alperes megsértette a Felperes szerzői jogait, úgy a felvételek felhasználásáért – tekintettel arra, hogy a periratok alapján az Alperes gazdagodása nem állapítható meg – irányadó lehet-e a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület díjszabásának perbeli időszakra vonatkozó jogdíjközleményének ún. internetes környezetben, a nyilvánosság számára lehívásra (on demand) hozzáférhetővé tétel fejében fizetendő jogdíj?

A szerzőt megillető vagyoni jogokat, felhasználási módokat az Szjt. III. Fejezetében részletezi. Az Szjt. 26. § szerint a mű nyilvánossághoz közvetítésének joga szintén a szerző vagyoni jogai közé tartozik, így engedélyköteles felhasználás. A nyilvánossághoz közvetítés lényege, hogy az többféle, nem anyagi formában történő műfelhasználást foglal magában, vagyis azokat a felhasználási módokat, amelyek nem egy kézzel fogható dologi műpéldánnyal kapcsolatos cselekvéseket valósítanak meg. A nyilvánossághoz közvetítés jellemzője, hogy e felhasználás útján a műveket távollévő közönség számára teszik érzékelhetővé. Ebben a felhasználási formában a nyilvánosság azt feltételezi, hogy a mű érzékelhetővé tétele a felhasználó családi, társasági, ismeretségi körén kívüli személyeket céloz, azonban nem feltétele az egyidejűség, így akkor is megvalósul a felhasználás, ha az érintett művek egyidejűleg korlátozott számú személy számára érzékelhetőek, akiknek a köre időről időre változik.⁹

Az Szjt. 26. § (8) bekezdése szabályozza az ún. nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétel jogát, amely szerint „A szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy művét - másként, mint sugárzással vagy a (7) bekezdésben szabályozott módon - a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. E joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.” A nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tételt más néven *on demand* felhasználásnak is nevezik, amelynek jellegzetessége az interaktivitás, ami azt jelenti, hogy a nyilvánosság tagja megválaszthatja, hogy az általa kiválasztott művet mikor és hol kívánja érzékelni. Tipikusan az interneten történő közönséghez juttatást jelenti, amikor az adott műhöz internethozzáférés segítségével bárki, bárhol hozzáférhet. A felhasználás megvalósulásához nem szükséges a tényleges megtekintés, elegendő, hogy a felhasználó megteremtse a lehetőséget annak, hogy a nyilvánosság tagja a műhöz hozzáférhessen.

A második kérdésre adandó választ összefoglalva tehát, a fentiekre tekintettel - és ahogyan azt az 1. kérdésre adandó válaszban is olvasható – az eljáró Tanács szerint, *amennyiben a tisztelt Bíróság azt állapítja meg a tényállás tisztázása során, hogy az Alperes megsértette a Felperes szerzői jogait (a kifizetett összeg nem fedezte a tényleges felhasználás, a közösséghez való eljuttatás díját), úgy a felvételek felhasználásáért, irányadó lehet a HUNGART díjszabásának*

⁹ ProArt: Kézikönyv a szerzői jog érvényesítéséhez- útmutató a gyakorlat számára.
<http://www.szerzoijogikezikonyv.hu/#oldal/1/7>

perbeli időszakra vonatkozó jogdíjközelményének ún. internetes környezetben, a nyilvánosság számára lehívásra (on demand) hozzáférhetővé tétel fejében fizetendő jogdíj mértéke.

Budapest, 2022. május 12.

Dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke sk.

Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit
a tanács előadó tagja sk.

Hamarits Zsolt
a tanács szavazó tagja sk.